

Targosz, Karolina

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauki Okresu Oświecenia

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/3, 608-609

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dniu 18 kwietnia 1974 r. odbyło się czwarte posiedzenie Zespołu Historii Organizacji Nauki, na którym dr Lech Zacher z Instytutu Filozofii i Socjologii PAN przedstawił referat *Współczesne problemy polityki naukowej (w rozwiniętych krajach kapitalistycznych)*¹.

W dyskusji, która dotyczyła głównie przydatności metod analitycznych dla polityki naukowej, głos zabrali: dyrektor Edmund Kujawski, doc. Tadeusz Wodzyński, doc. Eugeniusz Rudziński.

J. K.

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI OKRESU OŚWIECENIA

W dniu 26 lutego 1974 r. odbyło się w Krakowie zebranie Zespołu Historii Nauki Okresu Oświecenia, które w zastępstwie kierownika Zespołu prowadził doc. S. Brzozowski. W programie było wygłoszenie dwóch doniesień naukowych przez dr Danutę Rederową.

Referat pierwszy *O roli społeczeństwa w popieraniu nauki* ilustrował to zagadnienie na podstawie archiwaliów Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Referentka wyszła od dawniejszych badań dotyczących finansowania nauki polskiej w dobie porozbiorowej, opisała, kto i jak wspierał TNK, jakie były założenia, a jaka rzeczywistość. Potem porównała to z zasadami, na jakich opierały swój byt inne towarzystwa naukowe polskie tego okresu, wreszcie oceniła wpływ ofiarności społecznej na działalność Towarzystwa.

W ożywionej dyskusji, w której zabierali głos prof. A. Gaweł, doc. Z. Wójcik, dr R. Dutkova, dr J. Dybiec, dr T. Malczyk i doc. S. Brzozowski, podkreślono oryginalność ujęcia oraz dużą ilość nieznanych faktów, po czym analizowano bliżej charakter mecenatu społecznego (warstwy wspierające, wysokość i efektywność składek, zapisy gotówkowe a rzeczowe), porównania z Warszawskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, Akademią Umiejętności, Towarzystwem Historycznym, Tow. Miłośników Krakowa i innymi, gospodarką finansową Towarzystwa (ściągnięcie zaległości, stosunek subwencji rządowych lub krajowych do innych wpływów, użytkowanie funduszy niezgodnie z przeznaczeniem), wpływ pomocy społecznej na kierunek prac Towarzystwa (dochodowość wydawnictw, stosunek podręczników do wydawnictw specjalnych, fundusze na nagrody i ich wykorzystanie, dysproporcje w działalności).

Referat drugi, *Z historiografii Ludwika Kubali*, obrazował dzieje stosunku opinii publicznej i fachowej do jego dziejopisarstwa. Po krótkim przedstawieniu życiorysu naukowego Kubali referentka zastanawiała się nad miejscem Kubali w historiografii polskiej („optymista”, „pesymista” czy szkoła lwowska), cytowała stosunek do niego Korzona, Smoleńskiego, Tymienieckiego, Bobrzyńskiego, Barycza, Konopczyńskiego i Serejskiego, poruszyła jego debiut w krakowskim środowisku naukowym (sprawa objęcia katedry w UJ i konkurencja Szujskiego, ocena *Jerzego Ossolińskiego* przez M. Bobrzyńskiego, kontakty i współpraca z Akademią Umiejętności i jej stosunek do Kubali), scharakteryzowała tzw. oba żywoty naukowe Kubali (wczesny i po 1910 r.). Szukając miejsca L. Kubali w piśmiennictwie historycznym polskim uznała go za prekursora współczesnej szkoły krytycznej.

W dyskusji nad tym referatem zabierali głos: dr R. Dutkova, dr J. Dybiec i doc. S. Brzozowski, podkreślając, że trzeba rozróżniać Kubalę-artystę i popularyzatora o wielkim oddziaływaniu na społeczeństwo i Kubalę-historyka, który działając w epoce, w której Ranke przekształcił dawne dziejopisarstwo

¹ Referat ten ma być drukowany w „Zagadnieniach Naukoznawstwa”.

w ścisłą naukę historyczną, wywoływał u fachowców tak sprzeczne opinie. Odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu miał on rację a w jakim krytycy, może paść dopiero po weryfikacji warsztatowej od strony interpretacji i krytyki źródeł. Jednak ten antyszlachecki wielbiciel sarmackiej przeszłości kraju pozostanie na zawsze jednym z najsugestywniejszych polskich pisarzy historycznych.

Karolina Targosz

POSIEDZENIA NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI XIX WIEKU

W dniu 20 lutego br. odbyło się kolejne posiedzenie Zespołu Historii Nauki XIX wieku. Było ono poświęcone omówieniu książki prof. Mariana Serejskiego *Naród a państwo w polskiej myśli historycznej* (PIW, Warszawa 1973). Dyskusja koncentrowała się przede wszystkim wokół następujących zagadnień: patriotyzm i jego formy w polskim nurcie pozytywistycznym; rola historiografii polskiej w procesie adaptacji narodu do warunków zaistniałych po utracie niepodległości, Powstaniu Listopadowym i Powstaniu Styczniowym; kategoria państwa i narodu w myśli socjalistycznej; idea państwa i narodu w Polsce lat międzywojennych; pojęcie narodu a narodowości etnicznych; różnice między Szkołą Warszawską a Krakowską w historiografii oraz ich ewolucja.

Następne posiedzenie Zespołu odbyło się w dniu 27 marca. Wygłoszony został referat p. Barbary Olszewskiej i prof. Eugeniusza Olszewskiego, stanowiący streszczenie przygotowywanego do druku artykułu *Odzyskiwanie stołeczności*. Dotyczył on rozwoju warszawskiego środowiska naukowego na przełomie XIX i XX wieku. Dyskusja przebiegała głównie po linii wydobywania różnic między środowiskiem naukowym warszawskim i krakowskim, ze szczególnym uwzględnieniem roli ogólnopolskiej ich obu w tym okresie.

J.S.

POSIEDZENIA NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII FIZYKI

W dniu 7 grudnia 1973 r. odbyło się pod przewodnictwem prof. E. Piecha posiedzenie Zespołu Historii Fizyki. W czasie zebrania referaty wygłosili: prof. E. Rybka *Maurycy Pius Rudzki jako geofizyk*, oraz doc. dr M. Heller *Wpływ myśli Macha na fizykę XX wieku*.

M. P. Rudzki (1862—1916) był wybitnym badaczem różnych dziedzin fizyki, kierował obserwatorium krakowskim w latach 1902—1916, lecz zasłynął głównie jako geofizyk. Referent omówił szczegółowo życiorys M. P. Rudzkiego, który żył w okresie, kiedy zaczynała się dopiero geofizyka. Urodził się w Galicji, gimnazjum ukończył w 1882 r. w Kamieńcu Podolskim, studiował we Lwowie i Wiedniu, egzamin zaś magisterski zdał w Odessie. Magisterium w carskiej Rosji to współczesny doktorat, który Rudzki otrzymał na podstawie pracy *Teorie wiekowego stygnięcia Ziemi*. Będąc profesorem nadzwyczajnym Rudzki objął w Krakowie Katedrę Astronomii i Geofizyki, zaś w 1903 r. założył stację sejsmiczną, gdzie od roku 1904 rozpoczęto pomiary magnetyczne i grawimetryczne. W 1909 r. wydał podręcznik *Fizyka Ziemi*, którego niemieckie wydanie ukazało się w 1911.

Jego spuścizna obejmuje 154 pozycje oraz 32 recenzje. Zajmował się sejsmologią, meteorologią (oddzielna książka wyszła w 1917 r.), fizyką morza. Zmarł na atak serca mając zaledwie 54 lata. Następca M. P. Rudzkiego, T. Banachiewicz,